

Karolina Dąbek

Akademia Muzyczna w Krakowie

<https://orcid.org/0000-0002-5785-8257>

Aktualność analizy

Theory and Analysis Graduate Students' Conference, 13-14 kwietnia 2019, Edynburg (Szkocja)

Theory and Analysis Graduate Students' Conference (TAGS) to coroczne wydarzenie organizowane przez Society for Music Analysis (SMA)¹ w różnych ośrodkach angielskich². W tym roku prelegentów gościł po raz pierwszy Uniwersytet Edynburski, znajdujący się w centrum historycznego miasta o imponującej, surowej architekturze. Wydział Muzyki, w którym odbywała się sesja naukowa, położony jest niedaleko wybudowanego na wulkanicznej skale Zamku królewskiego i słynnej Royal Mile, pozostając jednocześnie nieco na uboczu, w miejscu ustronnym, wolnym od zgiełku. Zarówno poprzednie, jak i tegoroczna edycja TAGS skierowane są przede wszystkim do młodych naukowców i mają charakter raczej kameralny. W obecnej edycji udział wzięło 19 prelegentów, reprezentujących

1 Zob. Oficjalna strona Society for Music Analysis [<http://www.sma.ac.uk/>, dostęp: 23.06.2019].

2 Wcześniejsze konferencje z tego cyklu zostały zorganizowane w Durham University (2018), Bangor University (2017), University of Liverpool in London (2016), University of London (2014), Keele University (2013), University of Southampton (2012), Institute of Musical Research, London (2011), Bangor University (2010). W 2015 roku konferencja nie odbyła się.

zarówno ośrodki brytyjskie (Southampton, Londyn, Durham, Liverpool, Newcastle, Cambridge), jak i europejskie (m.in. z Francji, Grecji, Ukrainy), w tym dwie doktorantki Akademii Muzycznej w Krakowie. W ciągu dwóch dni konferencji odbyły się wyłącznie sesje plenarne. Dzięki temu powstała pewna szczególna atmosfera, pełna serdeczności i bezpośredniości, zaś podejmowane po każdym referacie dyskusje były zawsze żywe i merytoryczne. Co ciekawe, w ramach tegorocznej edycji, podobnie jak w poprzednich, przewidziany był konkurs na najlepszy referat³. Zwycięzca, oprócz nagrody finansowej (100 funtów), zdobywał możliwość publikacji swojego tekstu w Newsletterze SMA. Ale to nie jedyny ślad, który zostaje po konferencji: niektórzy uczestnicy mieli za zadanie recenzować kolejne panele, tworząc w ten sposób rodzaj zbiorowego sprawozdania, które także pojawi się we wspomnianym czasopiśmie. Choć nie odnosiło się wrażenia rywalizacji, to prawdopodobnie już sama formuła konkursu zadziałała motywująco: większość referatów – pomimo młodego wieku prelegentów – reprezentowała wysoki, profesjonalny poziom. Posiadały one klarowną konstrukcję, jasne tezy i przemyślane konkluzje.

Warto jeszcze wspomnieć o instytucji organizującej wydarzenie. Założona w 1992 roku przez Jonathana Dunsby'ego organizacja Society for Music Analysis skupia naukowców i studentów szczególnie zainteresowanych teorią i analizą dzieła muzycznego. Oprócz organizowania konferencji naukowych, seminariów, wykładów i innych wydarzeń, ważną sferę działalności SMA stanowi współtworzenie i wydawanie czasopisma „Music Analysis”, które ma nieco dłuższą historię od niej samej. Powstało w 1982 roku i od tej pory wydawane jest w rytmie trzech numerów (w ramach jednego tomu) rocznie. Problematyka związana z analizą dzieła muzycznego, jego technicznymi i formalnymi aspektami rozpatrywanymi z różnych metodologicznych perspektyw, stanowi w nim wątek dominujący.

Podobna tematyka towarzyszy samej konferencji. Pośród wielu skierowanych do młodych badaczy międzynarodowych wydarzeń tego typu, TAGS stanowi jedno z nielicznych silnie sprofilowanych właśnie na analizę dzieła muzycznego. Referatów podejmujących tę problematykę pojawiło się istotnie najwięcej. Nie oznacza to jednak, że konferencja zamknięta była na tematy dotyczące innych sfer; znalazły się także wystąpienia dotyczące np. muzyki rozpatrywanej w kontekście

3 Rozstrzygnięcia należy się spodziewać na początku przyszłego roku.

kulturowym, społecznym, psychologicznym, gatunkowym. Sprawiło to, że sesja naukowa – przy dobrze zdefiniowanym trzonie tematycznym – miała charakter otwarty i kolejne referaty dotyczyły dzieł nawet bardzo odległych czasowo lub stylistycznie: od muzyki starożytnej (np. Patrick Huang, *The Analytical Approaches to Reconstructing Music of the Ancient Near East*), po współczesną (np. Karolina Dąbek, *Listening to Spatial Music. The Issue of Music Perception in Iannis Xenakis' Terretektorh*), od twórczości wybitnych kompozytorów epoki klasycznej i romantycznej (np. Hazel Rowland, *Lyricism, virtuosity and the community in Mendelssohn's Violin Concerto in E minor, Op. 64*), po mało znanych, lokalnych artystów muzyki pop (np. Nelli Samikova, *Popular Music of the 21st Century in the Context of Polycultural Relations*). Można powiedzieć, że ten szeroki zakres problemowy usprawiedliwia nieco pewne organizacyjne zaniedbanie: referaty okazały się bardziej szeregowane, niż układane tematycznie, co być może pozbawiło konferencję pewnego dodatkowego waloru, jakim jest zazwyczaj krzyżowanie się perspektyw różnych autorów w spoglądaniu na jednego twórcę, problem estetyczny czy epokę w kolejnych referatach. Mnogość i różnorodność teoretyczno-analitycznych ujęć dawała jednak poczucie, że dyskusja nad formalnymi i harmonicznymi aspektami dzieł klasycznych jest wciąż aktualna, a zastosowanie istniejących metod i narzędzi – często za sprawą ich modyfikacji i każdorazowego dostosowania do potrzeb analizowanego dzieła – przynosić może interesujące rezultaty badawcze. Ciekawą propozycję wysunęła m.in. Sarah Moynihan: opisując muzykę Jeana Sibeliusa i obecny w niej specyficzny rodzaj powtarzalności materiału, zaproponowała termin „rotacyjna projekcja/rotacyjne przewidywanie” („rotational projection”), który wychodził od koncepcji „rotacyjnej formy” J. Hepokoskiego i uwzględniał rolę spełniania bądź zwodzenia oczekiwań formalnych. Z kolei Sunbin Kim podjął próbę wyjaśnienia organizacji formy w symfonie Brucknera (na przykładzie I części *VI Symfonii*) w oparciu o system funkcyjny w ujęciu W.E. Caplina i koncepcję „strukturalnych funkcji” („structural function”) M. Arndta. Autorska adaptacja tych dwóch podejść umożliwiła mu wskazanie i uzasadnienie podziału formalnego kompozycji, który przy wysokiej chromatykacji materiału może być problematyczny, oraz wyjaśnienie wzajemnych zależności strukturalnych zachodzących wewnątrz dzieła. Wart wspomnienia jest

również referat Kelvina H.F. Lee⁴, *Rethinking Cadential Closure: Harmonic Dualism and Formal Syntax in the First Movement of Schmidt's Second Symphony*. Autor, w oparciu o psychologiczne i kognitywne studia dotyczące percypowania określonych struktur kadencyjnych oraz własne badania nad muzyką późnego romantyzmu, zaproponował rozumienie kadencji wielkiej doskonałej jako nadrzędnego mechanizmu dającego poczucie zakończenia nie tylko danej frazy czy tematu, ale także w kontekście niejednoznaczności harmonicznego i większych procesów formalnych. To tylko kilka przykładów, ale trzeba podkreślić, że szczegółowe analizy harmoniczne, graficzne wizualizacje formy lub *quasi*-schenkerowskie ujęcia struktury muzycznej pojawiały się w prawie każdej prezentacji. Metodologia była zazwyczaj przekonująca, adekwatna i umiejętnie stosowana, choć w pojedynczych przypadkach zdawała się przytłaczać samą muzykę (np. w referacie Yvonne Teo, która wybrane kompozycje analizowała z trzech perspektyw jednocześnie: metodą schenkerowską, z użyciem teorii zbiorów klas wysokości oraz w ujęciu neoriemannowskim, nie dochodząc jednak do szczególnie ciekawych rezultatów). Pośród wystąpień, w których analiza materiału stanowiła punkt wyjścia do dalszych rozważań, niektóre także zasługują na wyróżnienie. Interesujący okazał się referat Frankie Perry, która przedstawiła wyniki badań nad zagadnieniem transkrypcji symfonii Gustava Mahlera, przekonując, że wnikliwe analizowanie różnic i podobieństw względem oryginału, badanie nowych rozwiązań i pomysłów w zakresie faktury, brzmienia i formy prowadzić może do głębszego poznania i zrozumienia stylu mahlerowskiego. Z kolei problem gatunku madrygału w perspektywie architektonicznej przybliżyła Dominika Micał. Było to jedyne wystąpienie przyjmujące tak szeroką historycznie perspektywę: od genezy madrygału i próby uchwycenia jego gatunkowych determinant do jego współczesnego uaktualnienia w muzyce Alfreda Schnittkego. W sposób szczególnie na konferencji zaznaczył się także wątek muzyki dawnej. Wokół tej problematyki oscylowały nie tylko dwa referaty (Carmela Barbaro, *Reconstruction of lost music as pedagogical tool* oraz wspomniany już Patrick Huang), ale także wykład gościnny *Analysing Quotational Foundations for Thirteenth Century Motets*, który poprowadziła Catherine Bradley (University of Oslo). Autorka świeżo

4 W ubiegłorocznej edycji Kelvin H.F. Lee zwyciężył w konkursie na najlepszy referat. Jego artykuł pt. *Dialectical Form and Augenblick in Schoenberg's Pelleas und Melisande* można przeczytać w Newsletterze SMA, February 2019 [http://www.sma.ac.uk/2019/03/february-2019-newsletter/, dostęp: 22.06.2019].

wydanej książki *Polyphony in Medieval Paris: The Art of Composing with Plainchant*⁵ pokazywała jak poparta wiedzą gruntowna analiza znanych wcześniej, ale też dopiero co odkrytych (m.in. przez nią samą) materiałów źródłowych – często niekompletnych lub myląco oznakowanych – może otworzyć drogę do interpretacji, która zmienia tradycyjnie przyjmowaną chronologię ewolucji gatunku motetu.

Ciekawym urozmaiceniem okazały się wplecione w program konferencji warsztaty pt. *Entering the Job Market* prowadzone przez Chrisa Tarranta – tylko pozornie nie związane z tematyką całego wydarzenia. Stanowiły one ciekawą alternatywę dla tradycyjnego wykładu gościnnego. Był to właściwie wywiedziony z mniej lub bardziej pozytywnych doświadczeń prowadzącego szczegółowy zestaw porad, dotyczących procedury zdobywania pracy na stanowisku naukowym. Trzeba przyznać, że choć wartość tych warsztatów miała wymiar czysto praktyczny, to okazały się one szczególnie cenne dla młodych, myślących o karierze naukowej, którzy na konferencji stanowili większość⁶.

Na zakończenie warto dodać, że TAGS stanowi wydarzenie w pełni wartościowe, godne polecenia przede wszystkim młodym badaczom, studentom i doktorantom, ciekawym świeżych perspektyw i trendów w dziedzinie analizy muzyki oraz pragnącym skonfrontować wyniki swoich badań na arenie międzynarodowej. Mimo stosunkowo małego zasięgu i kameralnego charakteru jest to wydarzenie prezentujące wysoki poziom naukowy i organizacyjny (pomijając kilka drobnych niedociągnięć, wynikających prawdopodobnie z pewnego rodzaju organizacyjnego roztargnienia, np. zapomnienie o planowanej na godzinę przed konferencją rejestracji uczestników, czy drukowanie *ad hoc* naklejek mających pełnić rolę identyfikatorów – co w żaden sposób nie zakłóciło płynnego przebiegu wydarzenia, a może tylko dodało mu nieco młodzieńczego uroku). Z pewnością jednak jest to konferencja posiadająca dar tworzenia niezwykle przyjaznej, cieplej atmosfery, w której wymiana myśli przebiega swobodnie, a ciekawe i owocne dyskusje rodzą się w sposób zupełnie naturalny. To konferencja, której kolejnych edycji warto wypatrywać.

5 Catherine Bradley, *Polyphony in Medieval Paris: The Art of Composing with Plainchant*, Cambridge University Press, Cambridge i in. 2018.

6 Otwartość na potrzeby młodych badaczy zaznacza się w całym cyklu konferencji TAGS. W ubiegłorocznych edycjach analogiczne warsztaty dotyczyły m.in. przygotowania artykułu do publikacji (Julian Horton, Christopher Tarrant, 2017) czy pisania abstraktu (Kenneth Smith, Shay Loya, 2016).